

RYNEK ZIOŁ W POLSCE I W UNII EUROPEJSKIEJ

Światowa produkcja ziół szacowana jest obecnie na ponad 0,5 mln ton rocznie (ziola suszone i produkcja ziół dla celów wyłącznie farmaceutycznych). Za najważniejsze i najlepiej zorganizowane uważa się rynki europejskie. W obrocie znajduje się ok. 2 tys. gatunków roślin leczniczych i aromatycznych, z czego 1,5 tys. gatunków przerabianych jest w Niemczech.

W Europie szczególnie bogate w zioła są zarówno kraje śródziemnomorskie, jak i kraje Europy Środkowej i Wschodniej. Uprawia się tutaj ok. 130 gatunków ziół. W krajach Unii Europejskiej zioła uprawia się na powierzchni 70 tys. ha. Głównymi producentami są: Francja, Hiszpania, Niemcy, Austria. Do grupy największych producentów zalicza się także Polskę i Węgry.

Plantacje zielarskie w Polsce zajmują powierzchnię około 30 tys. hektarów. Zioła uprawia ponad 20 tys. gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstwa w zależności od produkowanych gatunków wynosi 0,5–2,5 ha, ale są i takie o powierzchni 6–10 ha. W uprawie znajduje się obecnie około 70 gatunków roślin zielarskich. Do gatunków dominujących w uprawach zielarskich zaliczane są m.in. rumianek pospolity (*Chamomilla recutita*), mięta pieprzowa (*Mentha piperita*), kozłek lekarski (*Valeriana officinalis*), dziurawiec zwyczajny (*Hypericum perforatum*), ostropest plamisty (*Sylibium marianum*). W Polsce uprawia się obecnie 29 oryginalnych odmian roślin zielarskich, z czego właścicielem i hodowcą 22 odmian jest Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich. Ogólna produkcja ziół w Polsce oceniana jest na ok. 20 tys. ton rocznie. Dotąd najwyższy skup zanotowano w roku 1986, było to 28.400 ton, najniższy w roku 1980 – wyniósł 11.700 ton. Około 70% skupowanych w Polsce surowców zielarskich jest przeznaczona na rynek krajowy do dalszego przetwórstwa, głównie na leki roślinne oraz wyroby spożywcze i kosmetyki. Pozostała część jest eksportowana głównie do krajów Unii Europejskiej.

Uprawy zielarskie nie są głównym źródłem pozyskiwania surowców zielarskich. Ze stanu naturalnego zbiera się około 100 gatunków roślin. W Europie zbiera się 20-30 tys. ton ziół. Do najważniejszych dostawców ziół pozyskiwanych ze stanu naturalnego należą: Bułgaria, Albania, Turcja. Ścisłe określenie rocznej produkcji ziół nie jest proste, ponieważ trudno jest jednoznacznie określić, co jest typowym surowcem zielarskim. Wiele jest surowców zielarskich zaliczanych do przypraw i odwrotnie, wiele przypraw jest zaliczanych do surowców zielarskich.

Stale rosnące wymagania jakościowe, stawiane surowcom zielarskim, prowadzą do tego, że w przyszłości większość surowców będzie pochodzić z upraw kontrolowanych. Chcąc otrzymać surowce najwyższej jakości, poza określonym gatunkiem i odmianą producenci produktów roślinnych starają się mieć wpływ na przebieg uprawy, zbiór i postępowanie po zbiorze. Poprzez taki nadzór możemy oczekiwać, że w przyszłości większość upraw będą to uprawy kontraktowane przez odbiorców surowców.

Coraz większe jest zapotrzebowanie na produkty zielarskie pochodzące z gospodarstw ekologicznych. W Unii Europejskiej krajami wiodącymi w tej dziedzinie są Austria i Szwajcaria. W krajach tych udział gospodarstw ekologicznych stanowi 8–10%.

Wszelkie prognozy dotyczące rozwoju zielarstwa w Polsce wymagają uprzedniej analizy i oceny kształtowania się rynku produktów wytwarzanych z ziół oraz źródeł ich pozyskiwania. Współczesne przetwórstwo zielarskie w Polsce to przede wszystkim produkcja leków roślinnych, podobnie jak w większości krajów europejskich. Przewiduje się, że w najbliższych latach najważniejszym kierunkiem rozwoju nadal będą leki roślinne. Bardzo dynamicznym kierunkiem rozwoju będą również produkty spożywcze (nutraceutyki) i kosmetyczne (kosmeceutyki). Coraz większym zainteresowaniem cieszą się także różnej formy zielarskie artykuły spożywcze, np. herbatki, ekstrakty ziołowe.

W roku 2003 światowy rynek leków roślinnych osiągnął wartość 20 mld euro z czego aż 7 mld euro przypada na kraje Unii Europejskiej. Rynki krajów Azjatyckich ocenia się na ok. 5,1 mld euro, rynki Ameryki Północnej na ok. 3,8 mld euro, rynek krajów Europy środkowej i Wschodniej na około 0,5 mld euro.

Wiodącym producentem leków roślinnych w Europie są Niemcy. Rynek niemiecki oceniany jest na około 3 mld euro. Drugi, to rynek francuski oceniany, na 1,8 mld euro, i kolejno rynek włoski - 0,8 mld euro, brytyjski – 0,7 mld euro, hiszpański oraz skandynawski po 0,2 mld euro. Polski rynek oceniany jest na 230-250 mln euro. W roku 1995 oceniany był na ok. 160 mln USD. Pod względem wartości stanowi on około 50% rynku krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Na polskim rynku leków roślinnych dominują tradycyjne produkty zielarskie, jednakże wiele produktów znajdujących się na rodzimym rynku farmaceutycznym nie odpowiada współczesnym wymaganiom stawianym lekom roślinnym. W najbliższych latach przewidziany jest jednak niewielki wzrost krajowego rynku leków roślinnych. Przypuszcza się, że znaczniejszy wzrost nastąpi na rynkach mniejszych – Wielkiej Brytanii, Skandynawii, Holandii. Szacuje się, że rynek preparatów roślinnych będzie wolniej rósł niż rynek leków w ogóle. Przyjmuje się, że rynek farmaceutyczny w krajach Unii Europejskiej będzie wzrastał o ok. 5%.

Jeżeli surowiec zielarski będzie przez plantatorów traktowany jak surowiec farmaceutyczny, a przetwórstwo zielarskie przyjmie cechy nowoczesnego przemysłu farmaceutycznego, Polska może być liczącym się w świecie krajem w dziedzinie zielarstwa.

źródło: „Stan i perspektywy rozwoju upraw zielarskich
oraz kierunki ich wykorzystania”
Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich
Polski Komitet Zielarski

